

старших класів на екскурсії в наші лабораторії. Щорічно проводиться декілька хімічних олімпіад: як офіційних – районних та обласної, так і власних факультетських. Усі ці заходи супроводжуються яскравими демонстраційними дослідженнями, які виконуються нашими студентами і які дуже полюбуються нашим гостям: і старшому, і молодшому поколінням. Читаються популярні лекції за тематикою, що цікавить наших слухачів, готуються додаткові друковані матеріали. Така робота дозволяє нам сподіватися, що, як і в попередні роки, ми отримуємо більш-менш орієнтовану молодь на свій факультет.

З перших кроків навчання студенти проходять перевірку на відповідність їх знань тим офіційним документам, що дозволяють їм вчитися в університеті. Не секрет, що розрив між цими даними постійно зростає. Тому ми починаємо фактично з того, що закриваємо бреші в слабій шкільній підготовці з хімії. Ми друкуємо велику кількість методичних посібників, вдосконалюємо програми курсів та спецкурсів, щоб зацікавити студентів у вивченні хімії. Незважаючи на великі труднощі з хімічними посудом та реактивами, з апаратурою, ми робимо все можливе і неможливе, щоб студенти на практикумах отримували практичні навички особисто, самостійно.

Але найбільшого успіху ми, викладачі, досягаємо тоді, коли зацікавлюємо студента науковою роботою. Так було завжди, так є і зараз. Хоча зменшилися наші власні можливості для отримання сучасної наукової техніки, але завдяки нашим довгостроковим контактам з іншими науковими закладами, ми цю проблему вирішуємо. Полегшилися наші наукові контакти з зарубіжними колегами, що дозволяє відправляти кращих студентів на навчання, на стажування. Зараз є державні програми підтримки таких студентів. Більше студентів стали отримувати спеціальні підвищені стипендії. Це додатково заохочує студентів займатися науковою роботою. В мене особисто є достатньо прикладів, коли талановитий, але досить бешкетний студент, брався за розум, коли починав активно працювати в науковому гуртку. Тому не дивно, що ті особи, хто з малюку був призером хімічних олімпіад, встигає і вчитися гарно, і працювати плідно, і займатися громадською роботою, і отримувати різні премії і винагороди. На наше викладацьке щастя такі студенти ще не переводяться. Вони в значній мірі стимулюють і нас працювати з повною самовіддачею.

РАЗРАБОТКА НАСЛЕДИЯ А.С. МАКАРЕНКО КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОЙ ПЕДАГОГИКИ (ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМЫ)

Фролов А.А. (г. Нижний Новгород, Россия)

Отношение историко-педагогической науки к современной педагогике – проблема, которая особого интереса давно не вызывала и не вызывает. Но возникают вопросы: В чем проявляется сейчас влияние историко-педагогического знания на современную педагогику и школу? Где оно выступает как положительное или негативное? Как это влияние будет сказываться на педагогической теории и практике в будущем?

Не допуская бесплодного теоретизирования на тему: «история и современность», – необходимо обратиться к нынешней педагогической реальности, где историческая мысль и практика активно действуют, стимулируя или затормаживая прогресс образования общества и человека. Как проявляются в наше время обнаруженные историей педагогики закономерные тенденции общественно-педагогического развития? Каким образом историко-педагогическая наука должна реагировать на современные кризисные явления в экономике и культуре?

То, что история педагогики может продуктивно работать в направлении поставленных вопросов, – убеждает процесс освоения идей и творческого

опыта А.С. Макаренко, длящийся уже более 80 лет, начавшийся еще при его жизни, в середине 20-х гг. XXв. Его наследие разрабатывает уже 3-е поколение педагогов, литературоведов, различных представителей социально-гуманитарного знания. В нашей книге показаны более 1500 лиц, так или иначе активно относящихся к этому наследию, в том числе более 500 из зарубежных стран, их около 20.

Важно то, что исследователи творчества А.С. Макаренко со временем перешли от его изучения как бы «самого по себе» к его рассмотрению в широком контексте развития общественно-педагогической мысли и практики его времени и последующего их развития, включая современность. Исследования вышли за пределы отечественной истории, вступили в область зарубежной педагогики и школы.

Во всем этом первостепенное значение имеет, конечно, содержание макаренковского наследия, его качество, в особенности уникальное в мировой истории органическое сочетание педагогической практики (с 1905г., 27лет, в том числе 17 лет успешного руководства педагогическими учреждениями) и теоретической работы в педагогике, а также плодотворное сочетание деятельности педагога с работой писателя и публициста, общественного деятеля. Примечательно и то, что это классик педагогики, наиболее близкий во времени нашей современности и наиболее авторитетный в мире наш, отечественный педагог.

Необычайно широк масштаб творчества А.С. Макаренко, он глубоко проникает в существо педагогических явлений и процессов. Это социальный педагог-реформатор. Он выходит за традиционные рамки «детской» и «школьной» педагогической теории и практики. Он преодолевает разрыв в понимании воспитания как социального явления и как деятельности педагога-профессионала. Он усиливает трактовку педагогики как науки, которая, как и всякая наука, неотделима от искусства в его творческой сущности и в практическом использовании научных достижений. Он освобождает педагогику от ограниченного приспособления к существующему, делает ее важнейшим фактором развития общества, личности и индивидуальности.

А.С. Макаренко стал известен за границей уже в конце 20-х гг. На его творчество живо откликнулись Я. Корчак, С. Френе, Д. Дьюи, Г. Винекен, У. Бронфенбренер; его высоко оценили теоретики педагогики, педагогикомпаративисты Г. Нооль, О. Аквайлер, Л. Фрезе. В обращении к макаренковским трудам большой группы влиятельных зарубежных педагогов можно видеть факт интернационализации педагогики как науки о воспитании (в его принципиальном отличии от обучения).

Огромный потенциал наследия А.С. Макаренко, его выход на «точки роста» педагогической науки и практики хорошо видны в свете полемики, которая сопровождает все его творчество с самого начала до наших дней. Она будет, несомненно, вестись и далее, пока это наследие не будет полностью использовано в науке, социально-педагогической практике и исчерпано. Хотя, как прозорливо замечено, «классика всегда современна».

Труды и опыт А.С. Макаренко в отношении связи педагогической истории и современности особенно ценны тем, что в их основе лежит новое решение базовых, «вечных» проблем: педагогика и жизнь, школа и общество, социальное и природно-биологическое в образовании, материальное и духовно-нравственное, внешние и внутренние предпосылки становления личности. Речь идет о предмете, границах педагогики, ее методологии и задачах, мере социально-гуманитарной ответственности. Это актуально сейчас, когда отечественной педагогике и школе предстоит преодолеть их слабость, индивидуалистическую направленность, попытки подменить воспитание обучением, самопроизвольным развитием личности и процессом социализации.

Изучение макаренковского вклада в педагогику, его роли в развитии

современной педагогики начинается с его «Кризиса современной педагогики». Это «большое сочинение» А.С. Макаренко написал еще до Октябрьской революции 1917г., «в течение шести месяцев» (с конца 1916г., в первую половину 1917г.), при завершении учебы в Полтавском учительском институте; за это произведение он получил в институте золотую медаль. Оно утрачено, вероятно, безвозвратно, в ходе Гражданской войны.

Но его основное содержание четко отражено в слове «кризис». Имеется в виду, вероятно, кризис и отечественной, и мировой педагогики. Парадоксально, что А.С. Макаренко говорит это в начале XXв., когда в Западной Европе и США в русле образовательной концепции «свободного воспитания» бурно разрабатывались прогрессивные идеи «нового воспитания», «новой школы», «трудовой школы», педологии, прагматической педагогики.

Современные исследования показывают: А.С. Макаренко не просто воспринял новаторский смысл этих направлений, но и увидел их ограниченность, необходимость их критической, творческой переработки применительно к новым общественно-педагогическим условиям и задачам. Такой вывод, важный для развития современной педагогики, подтверждается дошедшими до нас некоторыми макаренковскими материалами начала 20-х гг.

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХІМІЇ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Шиян Н.І. (м. Полтава, Україна)

Стрімкі зміни, що відбуваються в політичному та соціально-економічному житті в Україні, вимагають перебудови системи вищої освіти., адже освіта, як частина соціальної системи, ніби дзеркало відбиває всі процеси, що відбуваються в суспільстві. У наш час, коли, як відомо, обсяг знань зростає в геометричній прогресії, погоня за повнотою знань як й інформаційна модель освіти, втрачає свою актуальність. Змінюється основна мета навчання – не засвоєння суми знань, а розвиток особистості і формування її активного мислення. Тому на перше місце у навчально-виховному процесі вишу виступає індивідуальна самостійна робота студентів. У зв'язку з цим завдання викладачів вишу полягає в створенні всіх відповідних умов та наданні допомоги в організації розвиваючої навчально-пізнавальної діяльності, без чого не може бути забезпеченою компетентність спеціаліста в галузі його професійної діяльності.

У той же час система освіти, завдяки своєму консерватизму, із значним запізненням відгукується на запити суспільства. Так, серед студентства (435 опитаних) виявлено: конформних (покірних, залежних) – 65%; консервативних – 75%; гіпотимічних, що недооцінюють свої можливості та припиняють свою компетентність, знання і здібності – 70%; самостійних особистостей – усього 15-25% студентів.

Слід констатувати, що в межах традиційної системи освіти існують різні моделі навчання, які відіграли у процесі її розвитку певну позитивну роль [1-3]. Це модель розвиваючого навчання (спрямована на розвиток теоретичного мислення за рахунок спеціальної організації навчального матеріалу), формуюча модель (дозволяє гарантувати формування знань і вмінь за допомогою управління пізнавальною діяльністю, а процес навчання розглядається як поетапне формування розумових дій), активізуюча модель (особливістю її є активізація навчально-пізнавальної діяльності за рахунок упровадження проблемного навчання і розв'язання навчальних завдань), вільна модель (орієнтована на спонтанність в самоактуалізації особистості, становлення якої розуміється як іманентне розкриття внутрішніх резервів, а навчання – як супроводження її природно-